

ГОДИШНИК НА СТУДЕНТИТЕ ПО СОЦИОЛОГИЯ
АСОЦИАЦИЯ НА СТУДЕНТИТЕ ПО СОЦИОЛОГИЯ В СУ
КАТЕДРА СОЦИОЛОГИЯ, ФИЛОСОФСКИ ФАКУЛТЕТ
СУ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“
Том 2, 2005-2006

**ПРОБЛЕМЪТ ЗА ОБЕКТИВНОТО
НАБЛЮДЕНИЕ НА ФАКТИТЕ ПРИ ДЮРКЕЙМ И
ПРИ ГАЛИЛЕЙ – СХОДНОТО И РАЗЛИЧНОТО В
ПРЕДСТАВИТЕ ЗА НАУЧНИЯ МЕТОД**

СЛАВ ОКОВ

Въведение в социологията

Статията “Социологията и социалните науки” представлява в своята структура пример за Дюркеймовия сравнително-исторически метод – проследяването на самата наука в нейния генезис и систематизация. Идеята на Дюркейм предполага наука, която не се подчинява на закони, а сама има за цел откриването на функции и принципи, които ръководят социалния живот, наука отвъд предразсъдъците и алхимията – тя наблюдава обществото и на базата на това наблюдение извлича закономерностите на социалния свят. Сравнително-историческият метод представлява именно такова наблюдение на нещата в тяхното развитие, откриване на връзки на чисто логическа основа. Тук идва и връзката с Галилеевото виждане за съвременната наука – Галилей също не лежи на предразсъдъците. За него няма научни идеали в миналото, изводите му се основават на наблюдения и факти – “количествено-експериментална” наука, както я наричаме днес. Проследявайки генезиса на социологията, Дюркейм показва защо и кога тя е станала възможна, говори за старата идея, че обществото е “безкрайно податлива и пластична материя, която хората могат да оформят, така да се каже, по своя воля” и че с това мислене социологията няма смисъл. Тя става възможна едва когато мисленето за обществото, подобно на природните науки, излезе от Птолемеовия модел – социалният ред е резултат не от *нашите* виждания за него, а от историческите факти, и причините за него са обективни. Аналогичен е примерът с Галилеевата наука – физичният свят е подчинен на закони, които ние можем да откриваме и наблюдаваме; те обаче са независими от отделния индивид, от мнението на древните мислители или от индивидуалните желания. Но това не означава, че не можем да ги променяме, казва Дюркейм, напротив, познанието ни дава този шанс.

И така, както Галилей наблюдава звездите със своя телескоп, Дюркейм говори за историята като за микроскоп в реда на социалните реалности – методът е изследователският инструмент на социалната наука (а и на науката въобще), той ни помага да надникнем отвъд очевидностите, за да разкрием фактите, а те от своя страна да се превърнат в доказателство за закономерностите в обществото. Галилей започва наблюденията си с вече готова теза – че нещата не са такива, каквито ги описва Аристотел, усъмнил се е в света такъв, какъвто го познаваме, за да тръгне

именно с тази вяра да изследва света такъв, какъвто е. Това съмнение ръководи и Дюркейм – той говори за “контраст на пръв поглед между простата, строга последователност, с която произтичат събитията от физичния свят и хаотичния, капризен и объркан облик на събитията, които историята регистрира”. Идеята, че институциите в крайна сметка са създадени от обществото и че това общество е подчинено на закони, които произтичат от неговата емергентност – тази теза движи Дюркейм, също както съмнението в Аристотеловите виждания ръководи Галилей. И при двамата се забелязва основната характеристика на съвременния научен метод – хипотезата ръководи емпиричното доказателство, а не обратното.

За Галилей обаче нещата са твърде прости – излизайки от рамките на досегашните виждания, за нас е достатъчно “просто” да погледнем през телескопа, и “всякакъв диспут става безпредметен”. Това виждане произхожда от естеството на неговите занимания. При социологията обаче откриването на фактите тепърва предхожда диспута – синтеза на законите в единни правила, “философската част на науката”. Тя пронизва всички сфери на обществото и ги обединява в общовалидни принципи.

Дюркейм вярва не в константната наука, а в *обективността на нейния метод* – науката подлежи на промяна. Именно тази промяна той показва, проследявайки зараждането на социологията. С историята се променя и обществото (макар и не според индивидуалната ни воля), а социологията, която обективно изследва законите, трябва да проследява тези промени и да се нагажда към тях. Тези й свойства изхождат от основния й принцип – социологията ни показва обществото *не такова, каквото трябва да бъде, а такова, каквото е.*